Gabriela HAJA

Lexicografia şi provocările informatizării

G.H. – CS I dr., Academia Română, Filiala din Iași, Institutul de Filologie Română „Al. Philippide". Şeful Departamentul de lexicologie-lexicografie.

În perioada 14-15 mai 2015, s-a desfăşurat, la Academia Română – Filiala Iaşi, workshop-ul *Lexicografia academică românească. Provocările informatizării*, organizat de Departamentul de lexicologie – lexicografie al Institutului de Filologie Română „Al. Philippide". Ajunsă la a IV-a ediție, manifestarea a avut ca obiectiv principal promovarea experienței în domeniul informatizării cercetării lexicografice româneşti din cadrul Institutului nostru, punerea în evidență a problemelor întâmpinate şi a soluțiilor descoperite şi, mai ales, a reuşitelor obținute de noi sau de colegii din alte instituții din țară, implicați în acest proces.

Dacă ediţiile anterioare au fost dedicate mai ales proiectelor în derulare, diseminării rezultatelor obținute în efortul de realizare a unor instrumente create în vederea redactării, în format electronic, a *Dicționarului limbii române. Serie nouă (DLR)* ori a unor resurse în format electronic necesare elaborării *Dicționarului tezaur* cu mijloace moderne, precum *Corpusul lexicografic românesc esențial (CLRE)*, ediția din anul acesta şi-a propus o deschidere a perspectivei de abordare a subiectului printr-o masă rotundă la care au fost invitați specialişti din diverse domenii, alături de specialiştii lexicografi din cadrul Institutului, pentru a dezbate *Lexicografia actuală din perspectiva publicului-țintă.* Subliniem partici-

BDD-A20552 © 2015 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:47:55 UTC)

parea, on-line, a doamnei doctor Maria Aldea, de la Universitatea „Babeș-Bolyai" din Cluj, și a unei grupe de studenți din anul al II-lea de master cu specializarea lingvistică. Dialogul nostru a fost cu atât mai binevenit cu cât una dintre comunicările susținute de dr. Elena Isabelle Tamba de la Institutul „Al. Philippide" din Iași a avut ca referință primul dicționar românesc digitizat integral și cu liber acces în mediul virtual, rezultat demn de cele mai bune aprecieri, al proiectului ***Lexiconul de la Buda*** *(1825). Ediție emendată și prelucrată electronic pentru consultare on-line* (2011-2013), coordonat de colega noastră de la Universitatea „Babeș-Bolyai" (http://www.bcucluj.ro/lexiconuldelabuda).

Remarcabil este faptul că, în mediul universitar regional, manifestarea noastră are un prestigiu recunoscut, de vreme ce colegi precum dr. Petronela Savu, de la Universitatea „Vasile Alecsandri" din Bacău, au luat parte la workshop-ul nostru tocmai pentru a lua contact cu bunele practici în procesul de creare a unor resurse și dicționare electronice dedicate limbii române în relație cu alte limbi (engleza, în cazul de față). Dialogul dintre lingviști și specialiști informaticieni în domeniul procesării limbajului natural, precum profesorul dr. Dan Cristea, de la Facultatea de Informatică a Universității ieșene, s-a vădit, încă o dată, constructiv și salutar.

Secțiuni speciale au fost dedicate, și anul acesta, prezentării rezultatelor din cadrul proiectelor de cercetare cu finanțare obținută prin competiție, derulate în cadrul Departamentului de lexicologie – lexicografie ieșean (EneL – *European Network of e-Lexicography* http://www.elexicography.eu/ și *Terminologia românească meteorologică* (*științific* vs *popular*) *a stărilor atmosferice. Studiu lingvistic* – http://dfa.philippide.ro/ro/index.php). De altfel, procesul de informatizare a constituit o preocupare constantă a cercetătorilor lexicografi ieșeni începând cu anul 2003. Odată cu proiectul *CLRE – Corpus lexicografic românesc esențial. 100 de dicționare aliniate la nivel de intrare...* (2010-2013) s-a impus nevoia împărtășirii rezultatelor obținute în investigații de acest tip într-un cadru de lucru deschis dialogului și cooperărilor, precum acest workshop.

De asemenea, a fost prezentată o manieră actuală de publicare a rezultatelor cercetării, care implică utilizarea tehnologiilor curente în distribuirea cărților electronice. Această modalitate depășește granițele impuse prin publicarea în mod clasic și anume formatul tipărit ori prin publicarea on-line într-un format tip .pdf. Evoluția tehnologică aduce în discuție de această dată adaptarea lucrărilor pentru un public de nivel global, ținându-se seama într-o măsură mai mare de mobilitatea demografică.

BDD-A20552 © 2015 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:47:55 UTC)

Discuțiile pe marginea fiecărei comunicări științifice, dar mai ales prezentările și dezbaterile din cadrul mesei rotunde, au generat o serie de concluzii, dintre care merită menționate următoarele: primul dicționar modern bilingv neogrec-român, român-neogrec, publicat în 1935, la Constanța, de H. Sarafidi va fi propus pentru includerea în Bibliografia DLR, ca izvor secundar de foarte bună calitate, necesar documentării, dar și ca izvor direct (având în vedere conservarea unor cuvinte și forme românești arhaice ori regionale, rare); necesitatea realizării dicționarelor academice în format electronic este de ordinul evidenței, importantă fiind și maniera de editare a textelor, una dintre cele mai potrivite la ora actuală fiind utilizarea formatului e-pub, adaptabil oricărui mijloc de acces la publicațiile electronice (computer, laptop, tableta, smartphone etc.); necesitatea creării unui portal european în care să fie integrate dicționarele românești, academice sau nu, reprezentative pentru ilustrarea evoluției limbii române și care să ofere cercetătorilor străini informații cât mai elocvente și mai fundamentate științific despre lexicul limbii române; necesitatea realizării unor instrumente specifice învățării limbii române ca limbă străină ori a limbii române ca a doua limbă, în format electronic: corpusuri, dicționare speciale ș.a., utile deopotrivă studenților și specialiștilor străini interesați de limba română, precum și copiilor din familiile de români plecați, temporar sau nu, în străinătate. La această ultimă concluzie s-a ajuns pornind de la experiența didactică a colegilor de la Catedra de limbă română pentru studenți străini a Universității „Al. I. Cuza" din Iași, de la răspunsurile obținute în urma unei analize de tip sociolingvistic prin intermediul unor chestionare aplicate profesorilor specialiști, dar și studenților de către dr. Ludmila Braniște și dr. Gina Nimigean, precum și de la observațiile colegului nostru dr. Florin-Teodor Olariu, la care a ajuns în cadrul unor proiecte ce au avut drept scop analiza situației socio-lingvistice a românilor din diaspora, mai precis a comunității românilor din Torino și din Budapesta.

Întâlnirile din cadrul manifestării organizate de noi au fost întotdeauna provocatoare și generatoare de idei ori de direcții de cercetare inovative, pe teren românesc. Creșterea numărului de participanți, deschiderea spre comunitatea științifică europeană interesată de domeniul acesta de cercetare rămân obiectivele noastre pentru edițiile viitoare ale workshop-ului *Lexicografia academică românească. Provocările informatizării*.

BDD-A20552 © 2015 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:47:55 UTC)